

เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง

## “เยาวชนพบปราชญ์ชาวบ้าน”

ณ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ สวนศรีया อ.เมือง จ.นครนายก

สวนธงไชย-ไร่ทักสม อ.องครักษ์ จ.นครนายก

วันอังคารที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551



จัดโดย

โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

### คณะผู้ดำเนินงาน

รศ. สุมาลี เหลืองสกุล	ที่ปรึกษา
รศ. สุภาพร สุกสีเหลือง	ที่ปรึกษา
อ. พนม สุทธิศักดิ์โสภณ	หัวหน้าโครงการ
นายวิชาชัย มูลตลาด	ผู้ร่วมโครงการ
นางสาววลินี ไชว์พันธ์ุ	ผู้ร่วมโครงการ
นางกชกร เพชรรัตน์	ผู้ร่วมโครงการ
นางสาวศรินภา ศิริยนต์	ผู้ร่วมโครงการ
นางสาวดวงรัตน์ แพงไทย	ผู้ร่วมโครงการ

### หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ:

โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
องครักษ์ เลขที่ 63 ม. 7 ต. องครักษ์ อ. องครักษ์ จ. นครนายก 26120 โทร. 02-6495000 ต่อ 1204,  
086-8942626 โทรสาร 02-6495000 ต่อ 1204

## โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง เยาวชนพบปราชญ์ชาวบ้าน

### หลักการและเหตุผล

อาชีพทำการเกษตรมีอยู่คู่คนไทยมาช้านานแล้ว ซึ่งในแต่ละยุคแต่ละสมัยจะมีรูปแบบที่ต่างกันไป ทั้งในเรื่องระบบการผลิตและเทคนิคต่าง ๆ ในการปฏิบัติดูแลรักษาเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณมาก ในอดีตทำการเกษตรก็เพียงเพื่อการเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว หากมีเหลือจึงนำไปแลกเปลี่ยนจำหน่ายจ่ายแจกกับเพื่อนบ้าน จนมาถึงในยุคปัจจุบันที่เป็นระบบทุนนิยม เงินไม่ใช่สิ่งสำคัญแต่ก็เป็นสิ่งที่จำเป็น เรามุ่งทำการเกษตรเพื่อเงิน ปลูกและผลิตในปริมาณที่มาก ใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย ทำการเกษตรในเชิงเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ฟังพาความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นหลัก ส่งผลให้การทำการเกษตรในรูปแบบเดิม ๆ รวมถึงภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่ได้รับสืบทอดต่อกันมาจากรบรรพบุรุษ ได้เริ่มสูญหายหรืออาจจะสูญหายไปแล้วก็ว่าได้ กอรปกับค่านิยมทางสังคมสมัยใหม่ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่สนใจ ที่จะประกอบอาชีพทำการเกษตร หันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ กันมาก เช่น รับจ้างพนักงานบริษัทหรือโรงงาน ฯลฯ มีเพียงบางส่วนต้องฝืนทนทำไป เพราะไม่รู้ว่าจะไปประกอบอาชีพอะไร เกษตรกรเองก็ไม่สนับสนุนส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเองประกอบอาชีพทำการเกษตรตามบรรพบุรุษ เพราะไม่อยากจะเห็นบุตรหลานต้องทนลำบากตรากตรำ อยู่กลางแดดเหมือนตน จึงน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งว่า วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาในด้านการทำการเกษตรที่สืบทอดกันมาจากรบรรพบุรุษอาจสูญหายไปไม่ช้าก็จะเป็นได้

“เยาวชน” ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญมาก ดังนั้นจึงควรได้รับการดูแลปลูกฝังแต่ในสิ่งที่ดี เพื่อจะได้เติบโตเป็นทรัพยากรที่ดีของชาติต่อไป เนื่องจากยังอยู่ในช่วงที่ถือว่าเป็นไม่อ่อนยังดัดได้ง่าย หากปล่อยไว้จนเป็นไม้แก่แล้วไปตัดคงยากหรือไม่ก็หักไปเลยก็เป็นได้ โดยเฉพาะในช่วงปัจจุบันนี้ ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงมรสุมรุมเร้าอยู่รอบด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การต่างประเทศ ฯลฯ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้บ้านเมืองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ค่อยสู้ดีนัก ดังนั้นเราในฐานะที่เป็นคนไทยอยู่ในประเทศไทย ต้องร่วมมือร่วมมือกันฝ่าวิกฤตการณ์ต่างๆ เหล่านี้ไปได้ หลายคนอาจคิดว่าเราเพียงคนเดียว ไม่มีตำแหน่ง ไม่มีอำนาจอะไร จะไปเปลี่ยนแปลงหรือช่วยอะไรใครได้ แต่ทุกคนสามารถช่วยชาติได้โดย สมัคสมานสามัคคีกัน ใครมีหน้าที่อย่างไรก็ทำไป รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด คาดว่าไม่นานพวกเราจักจะฝ่าวิกฤตนี้ไปได้แน่นอน เปรียบเสมือนกับการแข่งพายเรือยาว หากใครคนใดคนหนึ่งในเรื่อง ไม่ทำหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้ดีแล้ว การจะเอาชนะคู่แข่งก็เห็นจะเป็นไปยากนัก

ดังนั้น จึงได้จัดโครงการเยาวชนพบปราชญ์ชาวบ้านขึ้น เพื่อให้เยาวชนที่เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการในโครงการนี้ ได้เรียนรู้และซึมซับถึง วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร จากปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาเกษตรกรรมไทยก่อนที่จะสูญหายไป

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนจังหวัดนครนายก ได้รู้จัก เรียนรู้ และซึมซับ ถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร จากปราชญ์ชาวบ้าน ในท้องถิ่นของตน
2. เพื่อให้เยาวชนได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรจากปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการทำอาชีพการเกษตร อันเป็นรากฐานที่สำคัญของชาติไทยให้แก่เยาวชน

การอบรมครั้งนี้ ได้จัดให้ผู้เข้าอบรมได้ไปเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดนครนายก โดยจัดแบ่งเป็นฐานเรียนรู้ต่างๆ ดังนี้

- ฐานเรียนรู้ที่ 1** ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ เรียนรู้ประวัติ ความเป็นมา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ฐานเรียนรู้ที่ 2** สวนศรียา อนุรักษ์สัตว์รอดโดยใช้ภูมิปัญญา
- ฐานเรียนรู้ที่ 3** สวนธงไชย-ไร่ทักสม เรียนรู้ภูมิปัญญาแห่งสยามประเทศและการจัดการอย่างสมดุล

## ฐานเรียนรู้ที่ 1 ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ



ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดนครนายก ที่บรรจุด้วยความรู้ควบคู่ความสุขตาสุขใจ ความเพลิดเพลินที่ได้มาเยือนที่สื่อความหมายผ่านนิทรรศการทั้งภายในและภายนอกอาคาร และยังเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้กับข้าราชการและประชาชนทั่วไป จัดวางภูมิทัศน์ภายนอกในลักษณะของจากน้ำหยดแรกที่ต้นน้ำ ไหลลงสู่ทะเล หรือ “จากฟ้า มาภูผา สู่มหานที” ผู้เข้าชมจะได้

เห็นถึงการจัดการเรื่องของน้ำอย่างมีประสิทธิภาพทุกขั้นตอนตามแนวพระราชดำริ เมื่อมีการจัดการน้ำที่ดี การพัฒนาดินด้วยวิธีธรรมชาติจึงได้ผลที่ดีที่สุดตามมา เกิดความอุดมสมบูรณ์ ของระบบนิเวศและป่าไม้

### ประวัติความเป็นมา

พื้นที่ดำเนินโครงการศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ก่อตั้งบนที่ดินส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมูลนิธิชัยพัฒนาและสมาคมนักเรียนเก่าวิชาวุฒิชัยวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีเจตจำนงที่จะถวาย ความจงรักภักดีประกอบกิจกรรมสนองพระราชดำริ โดยมูลนิธิชัยพัฒนาขอพระบรมราชานุญาต ขอใช้ที่ดิน 14 - 2 - 18 ไร่ ตั้งอยู่หลังเขื่อนขุนด่านปราการชล บ้านท่าด่าน ต.หินตั้ง อ.เมือง จ.นครนายก สมาคมนักเรียนเก่าวิชาวุฒิชัยวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์สนับสนุนงบประมาณ เพื่อทำการพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป โดยจัดทำโครงการศูนย์นิทรรศการ การบริหารทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อแสดงแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาตนเองตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เริ่มดำเนินการก่อสร้าง ตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2545 ในพื้นที่กว่า 14 ไร่ ให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุด สู่การเป็น " อาศรมปัญญา "อีกทั้งยังออกแบบการจัดวางให้เหมาะสมให้ผู้เข้าชมได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ( Play + Learn = Plearn) ตามแนวพระบรมราชโบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์พระผู้พระราชทานกำเนิดโรงเรียนวิชาวุฒิชัยวิทยาลัย อาคารและการใช้พื้นที่ทั้งหมดก่อเกิดประโยชน์คั่งค่าสูงสุด

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้พระราชทานชื่อโครงการว่า "ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ" เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2545 และได้เปิดให้ผู้สนใจเข้าชม ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา โดยมีบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปเข้ามาศึกษาดูงานและฝึกอบรมเป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยเน้นการสร้างฐานสังคมการเรียนรู้ การพึ่งตนเองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพลิดเพลินกับการปฏิบัติจริงพร้อมน้อมนำพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

**การดำเนินงานของศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ได้มีการจัดแบ่งที่ดินเป็น 3 ส่วน เพื่อจัดนิทรรศการ แสดงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ คือ**

#### การจัดนิทรรศการภายในอาคาร

เป็นการสรุปภาพรวมพระราชกรณียกิจ อันเป็นที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งหมด เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมสามารถเห็นและเข้าใจถึงสิ่งแสดงต่างๆ ได้อย่างชัดเจน อาทิ การใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ การควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น บ่อบำบัดน้ำเสียแบบฝังใต้ผิวดิน แปลงหญ้าแฝก เพื่อแสดงให้เห็นการทำงานและประสิทธิภาพของรากหญ้าแฝกในการยึดดิน

#### การจัดนิทรรศการกลางแจ้ง

การจัดนิทรรศการกลางแจ้ง ประกอบด้วย การจำลองป่าและภูมิประเทศของประเทศ ไทยทั้ง 4 ภาค โดยสอดแทรกปัญหาและแนวทางการจัดการเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาที่ดิน การ

อนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ ลำธาร และป่าต้นน้ำ รวมถึงการจัดแสดงทฤษฎีใหม่และชีวิตที่พอเพียงกับวิถีชีวิตของคนไทย โดยจัดแปลงสาธิตประกอบด้วยทางเดินโดยรอบ ให้เข้าไปศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง อาทิ


แปลงป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ไม้ผล ไม้พิน ไม้ใช้สอย และประโยชน์อย่างอื่น 4 คือ มีป่าไม้ ครอบคลุมช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำส่งผลประโยชน์ และสิ่งแวดล้อมอีกนัยหนึ่งการ

แปลงทฤษฎีแก้มลิง หนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ใช้เป็นแม่แบบ ในการแก้ปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นั่นคือการแก้ปัญหาน้ำท่วม ก็ให้ขุดคลองต่าง ๆ เพื่อชักน้ำ ให้มารวมกัน แล้วนำมาเก็บไว้เป็นบ่อพักน้ำ จากนั้นจึงระบายน้ำลงทะเล เมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลง ซึ่งเปรียบเหมือนลิงเวลากินกล้วยจะเก็บไว้ที่แก้มได้หลายลูกแล้ว ค่อย ๆ นำมาเคี้ยวกินภายหลัง

แปลงปลูกหญ้าแฝก ตัวช่วยสำคัญในการพลิกฟื้นปรับปรุงคุณภาพของดิน ให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และการพัฒนาทรัพยากรดินให้เกิดแร่ธาตุและความชุ่มชื้นมีวิธีอื่น ๆ อีกหลายวิธี เช่น ใช้ฟางและเศษใบไม้มาห่มดิน, การใช้พรมไยปาล์ม ซึ่งทำมาจากปาล์มที่ผ่านการรีดน้ำมันแล้ว นำทะเลายปาล์มมาตะกุกให้เป็นเส้น ๆ ก่อนจะไปอัดให้เป็นแผ่น เป็นผ้าห่มดินเพื่อการเกษตร ใช้ปุ๋ยเพื่อรักษากล้าไม้คลุมดินไม่ให้วัชพืชขึ้นรบกวน ช่วยยึดหน้าดินโดยการไ้ร่วมกับหญ้าแฝกและต้นไม้ และเก็บความร้อนชื้นให้จุลินทรีย์ใต้ดินทำงาน

แปลงทฤษฎีใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระราชดำริให้จัดแบ่งที่ดิน ออกเป็น 4 ส่วน เพื่อให้ราษฎรสามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคง คือ

- ส่วนที่ 1 ขุดสระเก็บกักน้ำ (ร้อยละ 30)
- ส่วนที่ 2 ทำนาข้าว (ร้อยละ 30)
- ส่วนที่ 3 ปลูกพืชไร่หรือพืชสวน (ร้อยละ 30)
- ส่วนที่ 4 เป็นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 10)

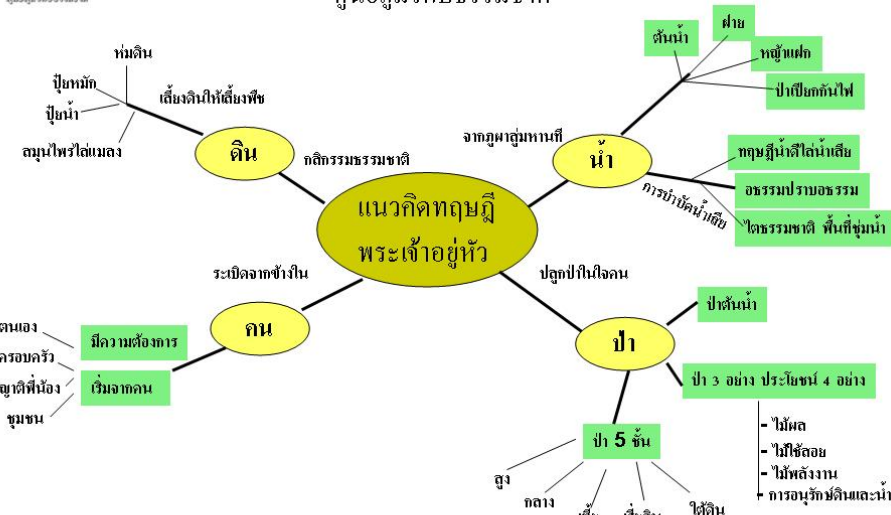
 จุดสาธิตเรื่องพลังงาน

การผลิตกระแสไฟฟ้าจากถ่านเครื่องผลิตไบโอดีเซล เครื่องผลิตแก๊ส จากขยะ ที่จะได้ทั้งปุ๋ยน้ำชีวภาพและแก๊สไว้ใช้ในครัวเรือน หากใครได้เข้ามาชมและศึกษา อย่างจริงจังก็สามารถนำไปเป็นต้นแบบใช้งานได้จริง



THE BHUMIRAK DHAMACHART PROJECT  
THE ROYAL NATURE CONSERVATION CENTER

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ



## ฐานเรียนรู้ที่ 2 'ไม้ผลแฟนซี' บ้านลุงไสว



ลุงไสว ศรียา เกษตรกรเจ้าของสวนศรียา ปราชญ์ชาวบ้านผู้สั่งสมประสบการณ์มากกว่า 25 ปี และยังเป็นหมอดินอาสา แห่งตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ผู้ที่ดัดแปลงไม้ผลธรรมดา ๆ ที่เรารู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เช่น ฝรั่ง มะม่วง มะนาว ฯลฯ ให้กลายเป็นต้นไม้แฟนซีได้อย่างน่าทึ่ง จนสามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ นอกจากนี้ลุงไสวยังเป็นผู้ที่ยึดถือและนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพจนประสบความสำเร็จในชีวิต

สถานสวนศรียา มีลักษณะเป็นสวนไม้ผลผสมผสาน คือ มีทั้งส้มโอ มังคุด ทุเรียน มะม่วง และผลไม้หลากหลายชนิด ทำให้มีผลผลิตหมุนเวียนจำหน่ายตลอดทั้งปี ซึ่งจากความพยายามคิดค้นและพัฒนา ผสานภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ากับแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพืชผลซึ่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว ส่งผลให้ทุกวันนี้ลุงไสวมีรายได้จากการขายผลไม้และกิ่งพันธุ์ต้นผลไม้แฟนซีเดือนละหลายหมื่นบาท แต่นั่นก็ยังไม่เท่ากับความภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้สร้างแหล่งวิทยาการทางการเกษตรให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาการเกษตรของเมืองไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

**จุดเด่น** ของสวนศรียา ได้แก่

1. ไม้ผลแฟนซี เช่น มะนาวแฟนซี ก็จะมีทั้ง มะนาว มะกรูด อยู่บนต้นเดียวกัน มะสังสามารถออกผลเป็นส้มแซ่ ส้มเขียวหวาน ส้มโอ ส้มมือ มะกรูด มะนาว และยังสามารถทำให้ต้นส้มโอออกผลเป็นมะกรูด ต้นทุเรียนพันธุ์ชะนีออกผลเป็นพันธุ์หมอนทองได้ด้วย
2. ผลไม้ขวด โดยการนำขวดสำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้วมาสวมผลไม้หลายชนิด อาทิ ฝรั่ง ชมพู มะม่วง จนเกิดเป็นผลไม้ขวดที่สร้างความฮือฮาทำให้มีผู้สนใจทั้งในนครนายกและจังหวัดใกล้เคียงเดินทางมาดูงานเป็นจำนวนมาก
3. ต้นไม้แต้ณะระบำ หรือ ซ้อยนางรำ เป็นต้นไม้วงศ์ถั่วชนิดหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ยินเสียงเพลงหรือเสียงปรบมือ ก็จะขยับได้ดูราวกับว่ามันกำลังแต้ณะระบำอย่างสนุกสนาน

### ฐานเรียนรู้ที่ 3

#### สวนธงไชย-ไร่ทักสม แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาแห่งสยามประเทศ



ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสาน สวนธงไชย-ไร่ทักสม เป็นศูนย์ที่มุ่งเน้นเรื่อง การอบรมเกษตรกร ทฤษฎีใหม่ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นศูนย์อบรมปลูกไม้ใช้ หน้ และศูนย์ศึกษาและพัฒนารัฐวิสาหกิจชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเอง สวน ธงไชย – ไร่ทักสม มีที่ตั้งอยู่เลขที่ 7 หมู่ 3 ตำบลทรายมูล อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกมีคุณ ธงไชย คงคาลัย ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ ปัจจุบันได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้เป็น ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน 1 ใน 40 ศูนย์ของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นเรื่องการอบรมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ตาม แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นศูนย์อบรม “ปลูกไม้ใช้หน้” ของคณะกรรมการผู้นำชุมชน แห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ภายในศูนย์ ฯ ได้จัดแบ่งพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักเรื่องการพึ่งพาตนเองทั้ง 5 ด้าน คือ จิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากร เศรษฐกิจ และมีการ ปฏิบัติได้จริงให้เห็นเป็นรูปธรรม และเรียนรู้จาก “ภูมิปัญญาสยามประเทศและการจัดการอย่างสมดุล” มี การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากมายให้ผู้สนใจได้มาฝึกอบรม มาเรียนรู้ได้ภายในศูนย์ ฯ โดยใช้เวลา เพียง 1 วัน เรียนรู้เรื่องแนวคิดทฤษฎีใหม่ ดูกิจกรรมจริงในศูนย์ ฯ เรื่องการพึ่งพาตนเอง และสร้างฐานะ ทางการเงินสร้างความมั่นคงระยะยาว “แผนผังปลูกไม้ใช้หน้” ชมการจัดวางการปลูกพันธุ์ไม้นานาชนิด ในพื้นที่ดินที่จัดสรรด้วยทฤษฎีเศรษฐกิจใหม่ใช้ ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ไม้ผล ไม้พื้ ไม้ใช้ สอย และประโยชน์อย่างที่ 4 คือ มีป่าไม้ครอบคลุมช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำส่งผลประโยชน์และ สิ่งแวดล้อมอีกนานัปการ “แปลงทฤษฎีใหม่ ปฏิบัติได้จริง” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง พระราชทานพระราชดำริให้จัดแบ่งที่ดินออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ขุดสระเก็บกักน้ำ (ร้อยละ 30), ส่วนที่ 2 ทำนาข้าว (ร้อยละ 30), ส่วนที่ 3 ปลูกพืชไร่หรือพืชสวน (ร้อยละ 30), ส่วนที่ 4 เป็นที่อยู่อาศัยและ เลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 10) เพื่อให้ราษฎรสามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคง ซึ่งภายในศูนย์ ฯ ได้จัดทำตาม แนวพระราชดำริ หากมาในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะเห็นว่าทฤษฎีนี้ สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ และสร้างรายได้สร้างฐานะให้มั่นคง “ผลิตพลังงานจากภูมิปัญญาชาวบ้าน” เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา ชาวบ้านในการผลิตเชื้อเพลิง อาทิ การผลิตถ่านไม้, การผลิตน้ำส้มควันไม้ การผลิตแก๊สจากขยะที่จะได้ ทั้งปุ๋ยน้ำชีวภาพและแก๊สไว้ใช้ในครัวเรือน หากใครได้เข้ามาชมและศึกษาอย่างจริงจังก็สามารถนำไป



เป็นต้นแบบใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ภายในศูนย์ ฯ ยังมีเรื่องราวต่าง ๆ มากมายที่เป็น  
เกร็ดความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยที่สั่งสมมาแต่โบราณ ผสมผสานกับทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง  
ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่สอนให้ชาวไทยรู้จักความพอเพียงใน ทุก ๆ  
เรื่องที่สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้

#### เอกสารประกอบการเรียบเรียง

1. ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ จาก <http://bhumirak.com/ez/>
2. 'ต้นผลไม้แพนซี' ผลงานของปราชญ์ชาวบ้าน จาก หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 7 พ.ค. 51
3. นครนายกชวนเรียนรัฐภูมิปัญญาแห่งสยามประเทศ ณ สวนธงไชย-ไร่ทักสม จาก ผู้จัดการ ฉบับวันที่ 9  
เม.ย. 51